

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní Mgr. Janou Volkovou ve věci

žalobce: **nezl. E. T.**

zastoupený zákonnou zástupkyní S. T.

proti

žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR**
sídlem Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 9. 2023, sp. zn. SZ/MPSV-2023/79191-923,
č. j. MPSV-2023/203454-923,

takto:

- I. Žaloba se **zamítá**.
- II. Žalovanému se náhrada nákladů řízení **nepřiznává**.
- III. Žalobce **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Ostravě (dále též „krajský soud“) dne 30. 11. 2023 brojil žalobce proti rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 9. 2023, sp. zn. SZ/MPSV-2023/79191-923, č. j. MPSV-2023/203454-923 (dále též „napadené rozhodnutí“), jímž žalovaný zamítl odvolání žalobce proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky – Krajské pobočky v Ostravě ze dne 8. 2. 2023, č. j. 74504/2023/OOI (dále též „rozhodnutí správního orgánu I. stupně“), a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil.
2. Správní orgán I. stupně shora uvedeným rozhodnutím nepřiznal žalobci příspěvek na péči. Rozhodoval na základě posudku o zdravotním stavu Okresní správy sociálního zabezpečení Ostrava (dále jen „OSSZ“) ze dne 11. 1. 2023, podle kterého žalobce z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nezvládá jednu základní životní potřebu, a to komunikaci.

II. Žaloba

3. Žalobce namítal, že oproti názoru žalovaného nezvládá další čtyři základní životní potřeby, orientaci, oblékání a obouvání, tělesnou hygienu a osobní aktivity.
4. K základní životní potřebě (dále také „ZŽP“) orientace sdělil, že trpí I. stupněm mentální retardace, je vývojově opožděn o tři až čtyři roky. Co se týče orientace osobou, časem a místem, žalobce se neorientuje místem, není schopen si zapamatovat trasy chůze, např. do školy musí jezdit MHD. Zákonný zástupce musí žalobce vodit do školy a vyprovázet jej, protože si žalobce neuvědomuje, jaký dopravní prostředek má využít a kde vystoupit. Žalobce má strach chodit bez doprovodu, je nejistý v orientaci. Orientaci osobou zvládá. Časem se neorientuje, stále se ptá pečující osoby na tyto informace, není schopen poznat hodiny, umí rozeznat den a noc. Žalobce se orientuje v přirozeném prostředí, neorientuje se v prostředí cizím. Ohledně ZŽP oblékání a obouvání žalobce uvedl, že mu oblečení musí chystat pečující osoba. Není schopen volbu oblečení přizpůsobit aktuálnímu počasí. Nerozliší rub a líc oblečení, není schopen si zavázat tkaničky, boty musí mít suchý zip. Při tělesné hygieně potřebuje asistenci pečující osoby, není schopen se důkladně omýt. Žalobce v rámci ZŽP osobní aktivita nezvládá navazovat kontakty a vztahy s jinými osobami, není schopen se začlenit do kolektivu vrstevníků. Hraje si s mladšími dětmi. Se starším bratrem nenavazuje kontakt, tíhne k mladšímu bratrovi. Nemá zájem o aktivity mimo domov, spíše čas tráví doma. Pokud žalobci pečující osoba nabídne aktivity mimo domov, musí jej následně doprovázet.
5. Vzhledem k nesprávnému posouzení jednotlivých základních životních potřeb žalobce shledal, že je napadené rozhodnutí nesprávné a nezákonné a navrhoval, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil.

III. Vyjádření žalovaného

6. Žalovaný ve vyjádření ze dne 10. 1. 2024 zrekapituloval předchozí řízení a následně se zabýval jednotlivými základními životními potřebami, kterými žalobce argumentoval.
7. Podle žalovaného se žalobce orientuje, aktuální testový výkon se u žalobce pohybuje v pásmu lehké mentální retardace a vykazuje rovnoměrné rozložení výsledků ve verbálním a neverbálním kognitivním indexu. Má přiměřené duševní kompetence, které mu umožňují tuto aktivitu zvládnout. Dle nálezu praktické lékařky ze dne 6. 12. 2022 je žalobce orientovaný místem, časem i osobou, chování má přiměřené, intelekt snížený. Podle § 3 písm. d) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen „zákon o sociálních

službách“), přirozeným sociálním prostředím je rodina a sociální vazby k osobám blízkým, domácnost osoby a sociální vazby k dalším osobám, se kterými sdílí domácnost, a místa, kde osoby pracují, vzdělávají se a realizují běžné sociální aktivity. V přirozeném prostředí se dle zákonného zástupce žalobce orientuje, což je rozhodné pro posudkové zhodnocení. Mentální postižení žalobce je lehké, duševní a mentální schopnosti umožňují ZŽP orientaci zvládat.

8. K základní životní potřebě oblékání a obouvání žalovaný zopakoval, že dle nálezů praktické lékařky ze dne 6. 12. 2022 je žalobce orientovaný místem, časem i osobou, chování přiměřené, intelekt snížený. K nachystání a samostatnému výběru oblečení jsou psychické funkce žalobce dostačující. Pomoc a usměrnění v daném věku dítěte je akceptovatelné. Žalovaný uvedl, že v hodnocení jsou aplikována kritéria zvládání s použitím vhodných facilitátorů, nikoli bez nich, např. vhodná volba oděvu a obuvi, který lze s danou poruchou obléct či obout bez nutnosti druhé osoby (suchý zip lze použít místo tkaniček apod.). Vrstvit oblečení se může žalobce naučit pomocí piktogramů. Oblečení žalobce může mít potisk a štítek, aby bylo jasné, kde je přední strana oblečení. Kalhoty lze kupovat na gumu. Pomocí těchto pomůcek je schopen žalobce uvedenou ZŽP zvládat.
9. K námitce týkající se nesprávného posouzení základní životní potřeby tělesná hygiena žalovaný sdělil, že při sociálním šetření zástupce žalobce uvedl, že žalobce pošle, aby se okoupal, což následně žalobce učiní samostatně; žalobce se sám umyje, je třeba však na něj dohlížet a kontrolovat ho. Základní hygienu zvládne sám, ale je třeba mu ji připomínat. Dle žalovaného občasný dohled a usměrnění při sebeobslužných činnostech nepředstavuje každodenní nezvládání této ZŽP. Žalobce je dítětem ve věkové skupině, ve které mají stále míru odpovědnosti pečující osoby (rodiče). Žalobce netrpí tak závažnými onemocněními, pro které by nebyl schopen tělesnou hygienu vykonat. Pokud to ještě někdy nesvede, je nutné ho k tomu vést.
10. Žalovaný měl za to, že žalobce zvládá i základní životní potřebu osobní aktivity. U žalobce není zřejmá absence sociálně vztahového rámce, trvá styk s rodinou, nemá závažný smyslově kognitivní deficit. Zapojení se do sociálních aktivit odpovídá jeho věku. Navštěvuje základní školu, dle zpráv školského poradenského zařízení ze dne 13. 3. 2023 si ve volném čase hraje s auty, nejvíce oblíbený má telefon a sledování příspěvků na YouTube. Jezdí na koloběžce, do školy jezdí v doprovodu staršího bratra. Dle dokumentace žalobce pochází z úplné rodiny, žije s rodiči a dvěma sourozenci. S mladším sourozencem si rozumí dobře, hezky se o něj stará, hraje si s ním. Při sociálním šetření se žalobce díval na televizi nebo si hrál s mladším bratrem. Kamaráda má v rámci školy. Je schopen navazovat sociální kontakty. Žalovaný dodal, že rodiče běžně děti doprovází do mimoškolních aktivit, poté je dítě schopno pracovat samostatně.
11. Z uvedených důvodů žalovaný navrhl, aby krajský soud žalobu v plném rozsahu zamítl.

IV. Skutečnosti zjištěné ze správního spisu

12. Žalobce podal dne 19. 9. 2022 žádost o příspěvek na péči. V prvostupňovém řízení bylo provedeno sociální šetření v domácnosti žalobce dne 4. 11. 2022. Pověřený zaměstnanec úřadu práce uvedl, že žalobce je zcela mobilní. Je schopen rozeznávat zrakem i sluchem, orientace časem je částečná. Neorientuje se v datech, nepozná hodiny, chápe ráno, odpoledne a večer. Osoby blízké pozná, ve známém prostředí se orientuje, v neznámém nutný doprovod. Oblečení mu vybírá a chystá matka. Sám se obleče, následně je třeba upravit, co

mu trčí. Boty si sám obuje, není schopen si zavázat tkaničky. Celkovou hygienu žalobce provádí ve vaně, sám se po výzvě matky umyje. Matka jej ale musí kontrolovat. Žalobce obvykle doprovází matka, starší bratr jej bere ven, ale jen poblíž domu. Žalobce není schopen dle matky navazovat kontakty se stejnými staršími dětmi.

13. Následně správní orgán I. stupně usnesením ze dne 14. 11. 2022, č. j. 574978/2022/OOI, přerušil řízení a požádal lékaře OSSZ o vypracování posudku. Z posudku lékaře OSSZ ze dne 11. 1. 2023 vyplynulo, že žalobce nezvládá toliko jednu základní životní potřebu, komunikaci, proto nejde o osobu, která se podle § 8 odst. 1 zákona o sociálních službách považuje za závislou na pomoci jiné fyzické osoby. Správní orgán I. stupně rozhodnutím ze dne 8. 2. 2023 rozhodl tak, že žalobci příspěvek na péči nepřiznal.
14. Proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně se žalobce odvolal. Žalobce namítal, že není schopen bez doprovodu ujít ani 100 metrů, potřebuje pomoc druhé osoby. Žalobce by se bez matky neobešel, ztratil by se. Potřebuje pomoc s oblékáním, nepozná hodiny. Syn opakoval 1. třídu dvakrát, měl by navštěvovat zvláštní školu. Syn si raději hraje sám.
15. V odvolacím řízení nechal žalovaný vyhotovit posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí (dále také „PK MPSV“) ze dne 19. 5. 2023. Následně tatáž komise, ale v odlišném složení (vždy byl členem komise lékař se specializací v oboru psychiatrie), zpracovala doplňující posudek ze dne 1. 9. 2023. Na základě obou posudků vydal žalovaný napadené rozhodnutí, jímž rozhodnutí správního orgánu I. stupně jako správné potvrdil a odvolání zamítl. PK MPSV došla k závěru, že žalobce není osobou do 18 let věku, kterou lze považovat za závislou na pomoci jiné fyzické osoby. Z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu vyžaduje žalobce každodenní mimořádnou péči jiné fyzické osoby, není však neschopen zvládat alespoň tři základní životní potřeby.
16. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaný shrnul dosavadní postup ve věci. Uvedl, že každodenní mimořádnou péči je třeba odlišovat od péče „lehce zvýšené“, při níž je potřeba připomínat nezletilému hygienické návyky, dohlížet na výběr správného oblečení, slovně motivovat k příjmu stravy apod. K životní potřebě orientace sdělil, že v doplňujícím posudku ze dne 1. 9. 2023 posudková komise znovu citovala z nálezů praktické lékařky MUDr. K. ze dne 6. 12. 2022, ve kterém je uvedeno, že chování nezletilého je přiměřené, intelekt je snížený, je orientován místem, časem i osobou. Horní končetiny jsou bez patologického nálezů, stoj a chůze samostatné. Dané odpovídá i provedenému sociálnímu šetření, nezletilý je zcela mobilní, nepoužívá žádnou kompenzační pomůcku, chůze je stabilní. Schopnost poznávat a rozeznávat zrakem i sluchem je dobrá, osoby blízké pozná, ve známém prostředí se orientuje.
17. K základní životní potřebě orientace žalovaný v napadeném rozhodnutí odkázal na posudek PK MPSV, která žalobce hodnotila ve známém – domácím, či přesněji „sociálně známém prostředí“, kde se dotyčná posuzovaná osoba pohybuje. Zdůraznil, že u žalobce nebyla zjištěna nevidomost, těžká slabozrakost nebo hluchota či těžká nedoslýchavost ani závažné psychotické postižení se sociální dezintegrací či závažný kognitivní deficit. Proto posudková komise nezohlednila tuto základní životní potřebu jako nezletilým nezvladatelnou a žalovaný se s ní ztotožnil.
18. Žalovaný měl za to, že žalobce je schopen zvládat základní životní potřebu oblékání a obouvání. Dle sdělení matky se nezletilý sám oblékne, není schopen si zavázat tkaničky, i když ho to učili. K této ZŽP posudková komise uvedla, že k neschopnosti zvládat tuto

základní životní potřebu dochází při anatomické nebo funkční ztrátě obou horních končetin, anatomické ztrátě podstatných částí obou horních končetin nebo anatomické či funkční ztrátě dolních končetin, těžkém funkčním postižení páteře s celkovým ztuhnutím a omezením exkursí hrudníku, při praktické či úplné nevidomosti obou očí, a též při těžkých duševních poruchách spojených se sociální dezintegrací, kde jsou tyto stereotypy narušeny. Z přiložených lékařských zpráv žalobce se nepodává, že by uvedenými postiženími trpěl. K nachystání a samostatnému výběru oblečení jsou psychické funkce žalobce dostačující a současně pomoc a usměrnění v daném věku dítěte je akceptovatelné. Posudková komise hodnotila, zda žalobce zvládá ZZP s použitím vhodných facilitátorů. Žalovaný v souladu PK MPSV měl za to, že při vhodně zvoleném oděvu a obuvi (suchý zip místo tkaniček apod.) bude žalobce danou základní životní potřebu zvládat, aniž by potřeboval pomoc druhé osoby. Posudková komise tuto základní životní potřebu nezohlednila a měla za to, že je žalobce schopen ji zvládnout.

19. K tělesné hygieně uvedl, že celková tělesnou hygienu žalobce provádí ve vaně, kam jej pošle matka. Žalobce se umyje sám. Žalovaný měl za to, že občasný dohled a usměrnění při sebeobslužných činnostech nepředstavuje každodenní nezvládání základní životní potřeby. Jedná se o dítě ve věkové skupině, kdy mají stále míru odpovědnosti pečující osoby (rodiče). Posudková komise nezohlednila tuto základní životní potřebu jako nezvladatelnou a žalovaný na tomto závěru setrval.
20. Žalovaný měl za to, že žalobce zvládá i ZZP osobní aktivity. U žalobce není zřejmá absence sociálně vztahového rámce, trvá styk s rodinou, nemá závažný smyslově kognitivní deficit. Shledal, že se žalobce zapojuje se do sociálních aktivit tak, jak to odpovídá jeho věku.

V. Posouzení věci krajským soudem

21. Krajský soud předně posuzoval, zda byly splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že žaloba byla podána včas [§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)], osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.) a jedná se o žalobu přípustnou (zejména § 65, § 68 a § 70 s. ř. s.).
22. V souladu s § 75 odst. 1, 2 s. ř. s. přezkoumal krajský soud napadené rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů, včetně řízení předcházejícího jeho vydání, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Při zjišťování skutkového stavu soud vycházel ze správních spisů předložených žalovaným a prvostupňovým orgánem.
23. Krajský soud rozhodl ve věci v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez nařízení ústního jednání, neboť účastníci řízení s tímto postupem souhlasili (tichý souhlas žalobce) a krajský soud nepovažoval ústní projednání věci za nezbytné.
24. Žaloba **není důvodná**.
25. Právní úprava poskytování příspěvku na péči je obsažena v zákoně o sociálních službách a prováděcí vyhlášce. Východiskem je přitom samotný pojem závislost (§ 8 zákona o sociálních službách), jehož význam je utvářen skrze konstrukci dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Ten potom § 3 písm. c) zákona o sociálních službách definuje jako zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy trvá nebo má trvat déle než 1 rok, a který omezuje funkční schopnosti nutné pro zvládání základních životních potřeb.

26. Aktuální právní úprava rozlišuje pro účely poskytování příspěvku na péči čtyři stupně závislosti, přičemž kritériem pro hodnocení míry závislosti oprávněné osoby na pomoci jiné osoby, a tedy i pro zařazení do jednotlivých kategorií, je posuzování zvládání deseti základních životních potřeb vymezených v § 9 odst. 1 zákona o sociálních službách. Jedná se o následující potřeby: mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost. U osob do 18 let věku pak dle § 9 odst. 3 zákona o sociálních službách platí, že schopnost zvládat základní životní potřebu péče o domácnost se nehodnotí.
27. Podle § 1 odst. 4 prováděcí vyhlášky platí, že: *„Za neschopnost zvládání základní životní potřeby se považuje stav, kdy porucha funkčních schopností dosahuje úrovně úplné poruchy nebo poruchy těžké, kdy i přes využívání zachovaných potenciálů a kompetencí fyzické osoby a využívání běžně dostupných pomůcek, prostředků, předmětů denní potřeby nebo vybavení domácnosti, veřejných prostor nebo s využitím zdravotnického prostředku nelze zvládnout životní potřebu v přijatelném standardu. Za neschopnost zvládání základní životní potřeby se považuje rovněž stav, kdy režim nařízený odborným lékařem poskytujícím specializované zdravotnické služby neumožňuje provádění základní životní potřeby v přijatelném standardu. Přijatelným standardem se rozumí zvládání základní životní potřeby v kvalitě a způsobem, který je běžný a obvyklý, a který umožňuje, aby tato potřeba byla zvládnuta bez každodenní pomoci jiné osoby.“*
28. Bližší vymezení životních potřeb rozhodných pro stanovení stupně závislosti na pomoci jiných osob lze nalézt v příloze č. 1 prováděcí vyhlášky. Podle § 2a citované vyhlášky přitom platí, že k tomu, aby bylo možno učinit závěr, že posuzovaná osoba je při zajištění některé z životních potřeb závislá na pomoci jiné osoby, postačí, pokud posuzovaná osoba nevládá, byť jen jedinou z aktivit vyjmenovaných v příloze prováděcí vyhlášky.
29. Základní životní potřeba orientace je v příloze č. 1 písm. b) prováděcí vyhlášky vymezena tak, že za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna 1. *poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem*, 2. *mít přiměřené duševní kompetence*, 3. *orientovat se osobou, časem a místem*, 4. *orientovat se v přirozeném sociálním prostředí*, 5. *orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat*. Za schopnost zvládat základní životní potřebu oblékání a obouvání se podle přílohy č. 1 písm. e) prováděcí vyhlášky považuje stav, kdy je osoba schopna 1. *vybrat si oblečení a obutí přiměřené okolnostem*, 2. *rozeznat rub a líc oblečení a správně je vrstvit*, 3. *oblékat se a obouvat se*, 4. *svlékat se a zouvat se*, 5. *manipulovat s oblečením v souvislosti s denním režimem*. Osoba zvládá základní životní potřebu tělesná hygiena podle přílohy č. 1 písm. f) prováděcí vyhlášky, pokud je schopna 1. *použít hygienické zařízení*, 2. *dodržovat tělesnou hygienu, mýt si a osušovat si jednotlivé části těla*, 3. *provádět celkovou hygienu*, 4. *česat se, provádět ústní hygienu, holt se*. Za schopnost zvládat základní životní potřebu osobní aktivity podle přílohy č. 1 písm. i) prováděcí vyhlášky se považuje stav, kdy je osoba schopna 1. *navazovat kontakty a vztahy s jinými osobami*, 2. *plánovat a uspořádat osobní aktivity*, 3. *styku se společenským prostředím*, 4. *stanovit si a dodržet denní program*, 5. *vykonávat aktivity obvyklé věku a prostředí, například vzdělávání, zaměstnání, volnočasové aktivity, vyřizovat své záležitosti*.
30. Správní řízení ve věci přiznání příspěvku na péči se pak vyznačuje tím, že rozhodující důkaz zde představuje odborný posudek zdravotního stavu a závislosti žadatele na pomoci jiné osoby. Povahou takového posudku, jakož i na něj kladenými požadavky, se přitom již opakovaně ve své rozhodovací činnosti zabýval Nejvyšší správní soud, který dovodil, že se

jedná sice o tzv. povinný důkaz, nicméně nikoliv o závazné stanovisko či závazný podklad rozhodnutí. Posudek podléhá hodnocení správního orgánu, jeho správnost není nikterak presumována. Ačkoliv odborné lékařské závěry posudku nepodléhají hodnocení správních orgánů, neboť k tomu nemají správní orgány odborné medicínské znalosti, nezbavuje je to povinnosti hodnotit provedené důkazy ve správním řízení, a tudíž i správnost posudku z hlediska jeho úplnosti a přesvědčivosti (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 3. 2010, č. j. 6 Ads 143/2009-50, či rozsudek téhož soudu ze dne 22. 10. 2009, č. j. 3 Ads 48/2009-104; rozhodnutí jsou dostupná na www.nssoud.cz).

31. Současně podle konstantně zastávaného názoru Nejvyššího správního soudu musí posouzení stupně závislosti osoby pro účely rozhodování o příspěvku na péči v řízení v I. stupni i v řízení odvolacím vycházet z hodnocení všech podkladů uvedených v § 25 odst. 3 zákona o sociálních službách (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č. j. 3 Ads 63/2013-46).
32. Posudek ve věci příspěvku na péči musí být úplný, jednoznačný a přesvědčivý. Posudkový lékař se musí vypořádat se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaná osoba namítá, a vyjádřit se k její schopnosti zvládat aktivity vyjmenované u jednotlivých životních potřeb v příloze č. 1 prováděcí vyhlášky a své úvahy opřít o dostatečně zjištěný skutkový stav. Posudek je rozhodujícím důkazem v řízení o přiznání příspěvku na péči, pokud nevzbuzuje pochyby o své celistvosti a přesvědčivosti a neexistují jiné důkazy, které jeho správnost zpochybňují (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 4. 2014, č. j. 3 Ads 77/2013-22, ze dne 30. 7. 2015, č. j. 9 Ads 35/2015-44, ze dne 29. 9. 2015, č. j. 4 Ads 167/2015-27, ze dne 29. 8. 2016, č. j. 4 Ads 100/2016-25). Posudkový závěr musí být náležitě zdůvodněn, aby byl přesvědčivý a srozumitelný i pro správní soud, který nemá, a ani nemůže mít, odborné lékařské znalosti. Soud ověřuje, zda posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí je úplný a přesvědčivý ve výše uvedeném smyslu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 10. 2017, č. j. 8 Ads 136/2017-35).
33. V posuzované věci brojil žalobce proti napadenému rozhodnutí z důvodu, že žalovaný neshledal, že by žalobce nebyl schopen zvládat základní životní potřeby orientace, oblékání a obouvání, tělesná hygiena a osobní aktivity. Při hodnocení zvládání základních životních potřeb žalovaný v napadeném rozhodnutí vycházel zejména z posudku PK MPSV ze dne 19. 5. 2023 a jeho doplnění ze dne 1. 9. 2023.
34. Pro posuzovanou věc je také rozhodné, že je žalobce nezletilým dítětem. U osoby mladší 18 let se podle § 18 odst. 1 zákona o sociálních službách vyžaduje pro uznání závislosti každodenní mimořádná péče jiné fyzické osoby, nikoli každodenní pomoc, dohled nebo péče jiné osoby, jak je tomu u osob starších 18 let. Mimořádnou péčí je myšlena péče, která svým rozsahem, intenzitou nebo náročností podstatně přesahuje péči poskytovanou osobě téhož věku. U nezletilého dítěte se potřeba „občasného připomenutí či kontroly“ v oblasti péče o vlastní osobu obvykle nehodnotí jako mimořádná péče. S ohledem na věk žalobce se očekává, že se rodiče budou významnou měrou podílet na zvládání jeho základních životních potřeb. Schopnost nezletilého dítěte zvládat základní životní potřeby pro účely stanovení stupně závislosti se tak hodnotí s ohledem na jeho věk. Tato skutečnost ovlivňuje i jednotlivá hodnotící kritéria a hodnocení schopností, kterými nezletilý disponuje.

a) k základní životní potřebě orientace

35. Základní životní potřeba orientace je v příloze č. 1 písm. b) prováděcí vyhlášky vymezena tak, že posuzovaná osoba je schopna *1. poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem, 2. mít přiměřené duševní kompetence, 3. orientovat se osobou, časem a místem, 4. orientovat se v přirozeném sociálním prostředí, 5. orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat.*
36. Schopností orientace je třeba rozumět orientaci v situacích pomocí smyslů – zraku a sluchu – s dostatečnou duševní kompetencí reakce na nastalé situace (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 4. 2015, č. j. 3 Ads 69/2014-50). Při vyhodnocování potřeby orientace je nutné hodnotit mj. schopnost orientovat se v přirozeném sociálním prostředí a schopnost orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat. Jak plyne z § 3 písm. d) zákona o sociálních službách, přirozeným sociálním prostředím se rozumí rodina a sociální vazby k osobám blízkým, domácnost osoby a sociální vazby k dalším osobám, se kterými sdílí domácnost, a místa, kde osoba realizuje běžné sociální aktivity (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2019, č. j. 8 Ads 271/2018-34).
37. Krajský soud z předloženého správního spisu zjistil, že posudková komise MPSV při hodnocení, zda žalobce zvládá ZŽP orientace, v posudku ze dne 19. 5. 2023 vycházela z ničím nezpochybněné lékařské zprávy praktické lékařky MUDr. K. ze dne 6. 12. 2022. Lékařka vyslovila, že je žalobce orientován místem, časem i osobou, jeho chování přiměřené. Posudková komise vycházela také z provedeného sociálního šetření, podle kterého je schopnost žalobce poznávat a rozeznávat zrakem i sluchem dobrá, osoby blízké pozná, ve známém prostředí se orientuje. Žalobce je schopen rozeznat den i noc, jak potvrdila i matka žalobce. Přesné rozpoznání hodin žalobce sice podle sociálního šetření neovládá, ale vzhledem k věku žalobce, nastavení školního rámce, který jej vede, a dohledu rodiny to neznamena, že není schopen tuto základní životní potřebu zvládat. Pouhá neschopnost poznávat hodiny sama o sobě neznamena, že se nezletilá osoba neorientuje časem. Posudková komise zkoumala, zda si je žalobce schopen uvědomit vlastní identitu v čase; z podkladů ve spise se podává, že žalobce touto schopností disponuje. Z předložených podkladů se podává, že žalobce rozeznává a poznává zrakem a sluchem, což nikdo nezpochybňuje.
38. Komise hodnotila schopnost zvládat ZŽP orientace v sociálně známém prostředí v souladu s § 3 písm. d) zákona o sociálních službách. Podle posudkové komise žalobce netrpí nevidomostí, těžkou slabozrakostí, hluchotou či těžkou nedoslýchavostí. Netrpí závažným psychotickým postižením se sociální dezintegrací, závažným kognitivním deficitem. Lehká mentální retardace byla u žalobce prokázána, ale posudková komise na základě předložených lékařských zpráv, doporučení školského poradenského zařízení a nálezů speciálně pedagogického centra došla k závěru, že se nejedná o postižení tak závažné, že by zvládání této ZŽP znemožňovalo. Testový výkon se u žalobce pohybuje v pásmu lehké mentální retardace a vykazuje rovnoměrné rozložení výsledků ve verbálním a neverbálním kognitivním indexu. Jak sama zástupkyně žalobce potvrdila, žalobce se v přirozeném sociálním prostředí orientuje, podle nálezů speciálně pedagogického centra je schopen do školy jezdit s bratrem, ze školy jej občas vyzvedávají rodiče. Žalobce se dokáže smysly orientovat po bytě, v místě bydliště, na ulici a okolí. Podle posudku je žalobce schopen se se zvýšenou pomocí rodiny orientovat v obvyklých situacích, má i kamaráda, s rodinnými příslušníky má vztah, pečuje o mladšího bratra. Skutečnost, že se žalobce neorientuje v cizím prostředí, nemá na posouzení zvládání této ZŽP vliv a posudkově se nezohledňuje.

39. Žalovaný ani posudková komise nezpochybnili, že rodina žalobce musí vynaložit zvýšenou péči o žalobce, aby byl schopen řádně fungovat; tato péče však dle podkladů ve spise nedosahuje intenzity mimořádné péče. V doplňujícím posudku posudková komise zdůraznila, že občasný dohled a usměrnění nepředstavuje každodenní nezvládání ZŽP. Žalobce je dítětem ve věkové skupině, kdy stále míru odpovědnosti mají pečující osoby. S tímto závěrem se krajský soud ztotožňuje. V uvedeném případě je třeba zohlednit, že žalobce je nezletilým dítětem, u nějž se péče rodičů stále očekává. Z posudku se podává, že žalobce si dokáže uvědomit vlastní identitu v prostředí a čase, má schopnost poznávat a řešit či rozhodovat obvyklé, každodenní situace odpovídající jeho věku, některé za pomoci rodiny, s určitými omezením dokáže plnit úkoly. Žalobcova schopnost regulovat chování v přirozeném sociálním prostředí není omezena. Na základě těchto skutečností krajský soud nemůže dospět k jinému závěru, než se ztotožnit s žalovaným a konstatovat, že žalobce je schopen sám vykonávat základní životní potřebu orientace.
40. Žalovaný vycházel z posudků PK MPSV, své úvahy v napadeném rozhodnutí přezkoumatelným způsobem vyložil, s odvolacími námitkami týkajícími se orientace se zabýval. Krajský soud neshledal žalobní námitky ohledně zvládání této základní životní potřeby důvodnými.

b) k základní životní potřebě oblékání a obouvání

41. Následně krajský soud přezkoumal námitku žalobce týkající se nesprávného posouzení základní životní potřeby oblékání a obouvání. Za schopnost zvládat základní životní potřebu oblékání a obouvání se považuje stav, kdy osoba je schopna *1. vybrat si oblečení a obutí přiměřené okolnostem, 2. rozeznat rub a líc oblečení a správně je vrstvit, 3. oblékat se a obouvat se, 4. svlékat se a zouvat se, 5. manipulovat s oblečením v souvislosti s denním režimem.*
42. Žalobce namítal, že mu oblečení musí chystat pečující osoba. Není schopen volbu oblečení přizpůsobit aktuálnímu počasí. Nerozliší rub a líc oblečení, není schopen si zavázat tkaničky, boty musí mít suchý zip. Těmito argumenty se podrobně zabýval žalovaný v napadeném rozhodnutí. S odkazem na posudkový nález vysvětlil, že žalobce netrpí fyzickým postižením, které by mu bránilo se samostatně obouvat či oblékat. Sdělil, že žalobce netrpí sociální dezintegrací spojenou s těžkou duševní poruchou, na jejímž základě bývají narušeny konkrétní stereotypy. Měl za to, že k nachystání a samostatnému výběru oblečení má žalobce dostatečné psychické funkce. Jak se podává z předložených podkladů, žalobce trpí lehkou mentální retardací, podle místního šetření se samostatně oblékne.
43. U posuzování této ZŽP se hodnotí, zda nezletilé dítě má funkční schopnosti ke zvládání této ZŽP i za přispění dostupných pomůcek, předmětů či vybavení. Pro danou komisi je rozhodné, zda by byl nezletilý schopný tyto pomůcky použít. Posudková komise hodnotí tuto schopnost teoreticky, nezletilý dané pomůcky nemusí ve skutečnosti již vlastnit. Posudková komise musí zhodnotit, zda za použití daných pomůcek by byl nezletilý schopen zvládat ZŽP sice alternativním, ale vyhovujícím způsobem v přijatelném standardu. Tak se tomu stalo v posuzované věci. Žalovaný doporučil žalobci používání pomůcek při oblékání a obouvání a sdělil, jaký typ obuvi či oblečení by měli rodiče žalobce volit, aby danou potřebu zvládl žalobce bez jejich pomoci. Samotná skutečnost, že žalobce není schopen zavázat tkaničky, neznamená, že žalobce není schopen ZŽP vykonávat.
44. S ohledem na věk žalobce neshledal krajský soud shodně s žalovaným, že by usměrnění žalobce, tedy nachystání oblečení, úprava výběru oblečení, byla mimořádnou péčí značně

přesahující péči rodičů dětí bez postižení. Pomoc a usměrnění dítěte v daném věku je v posuzované věci akceptovatelné. Krajský soud je přesvědčen, že závěry žalovaného jsou přesvědčivé a podložené o relevantní důkazy.

c) k základní životní potřebě tělesná hygiena

45. Krajský soud se dále zabýval námitkou týkající se tělesné hygieny. Za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je *schopna 1. použít hygienické zařízení, 2. dodržovat tělesnou hygienu, mýt si a osušovat si jednotlivé části těla, 3. provádět celkovou hygienu, 4. česat se, provádět ústní hygienu, holit se.*
46. Žalobce argumentoval tím, že při tělesné hygieně potřebuje asistenci pečující osoby, není schopen se důkladně omýt. Uvedená skutečnost se z předložených podkladů nepodává. Vyplývá z nich, že žalobce sice potřebuje kontrolu při tělesné hygieně, k provedení osobní hygieny jej musí sice matka vyzvat, následně ji však provádí sám. Z posudku PK MPSV se podává, že psychické či fyzické postižení provádění hygieny nebrání, kontrola a dohled nad plněním této základní životní potřeby žalobce odpovídá jeho věku. Krajský soud ve shodě s žalovaným má za to, že pomoc rodiče při zvládání této základní životní potřeby neznámá, že žalobce není schopen tuto potřebu zvládnout. Péče rodiče o žalobcovu hygienu nelze považovat o každodenní mimořádnou péči podstatně přesahující péči o nezletilé dítě shodného věku. Žalovaný vycházel z dostatečných podkladů, jeho závěry jsou přezkoumatelné, námitka tak není důvodná.

d) k základní životní potřebě osobní aktivity

47. Žalobce dále nesouhlasil s tím, jak žalovaný posoudil zvládání ZŽP osobní aktivity. Za schopnost zvládat základní životní potřebu osobní aktivity podle přílohy č. 1 písm. i) prováděcí vyhlášky se považuje stav, kdy je osoba schopna *1. navazovat kontakty a vztahy s jinými osobami, 2. plánovat a uspořádat osobní aktivity, 3. styku se společenským prostředím, 4. stanovit si a dodržet denní program, 5. vykonávat aktivity obvyklé věku a prostředí, například vzdělávání, zaměstnání, volnočasové aktivity, vyřizovat své záležitosti.*
48. Z napadeného rozhodnutí a podkladů vyplývá, že je žalobce schopen navazovat kontakty a vztahy s dalšími osobami. Navštěvuje školu, kde má kamaráda, má dobré vztahy s mladším bratrem, se kterým si hraje a pečuje o něj. Je schopen jezdit do školy se starším bratrem. Dle tvrzení matky je schopen si hrát venku poblíž domu. Preference mladších dětí neznámá, že není schopen navazovat vztahy jako takové. U žalobce nebyl shledán závažný smyslově kognitivní deficit. Žalobce se zapojuje do sociálních aktivit, které odpovídají nezletilému dítěti v jeho věku. Z ničeho se nepodává, že by nebyl schopen dodržovat denní program. Podle zpráv školského poradenského zařízení ze dne 13. 3. 2023 si ve volném čase hraje s auty, umí ovládat mobilní telefon a vybírat si videa, která sleduje. Z uvedených skutečností se nepodává, že by se žalobce nebyl schopen bez pomoci jiné osoby vůbec zapojit do volnočasových či vzdělávacích aktivit, jeho schopnost zvládat uvedenou základní životní potřebu není narušena tak závažným způsobem, aby bylo možné hodnotit ZŽP osobní aktivity jako nezvládnuté.
49. Na základě shora uvedených skutečností neshledal krajský soud, že by závěry žalovaného byly při posouzení této ZŽP nepřesvědčivé či nebyly podloženy relevantními důkazy. Z uvedených důvodů krajský soud nepovažuje námitku žalobce důvodnou.

VI. Závěr a náhrada nákladů řízení

50. Soud tak shrnuje, že posudky, o něž se napadené rozhodnutí opírá, považuje v jejich souhrnu pro účely posouzení daných žalobních námitek za úplné a přesvědčivé, a tedy dostačující na podporu závěru žalovaného, že žalobce zvládá v míře odpovídající jeho věku základní životní potřeby orientace, oblékání a obouvání, tělesná hygiena a osobní aktivity. Napadené rozhodnutí se opírá o dostatečně zjištěný skutkový stav a je odůvodněno za pomoci posudkových závěrů alespoň do té míry, že v soudním přezkumu mohlo obstát. Žádný ze žalobních bodů tak není důvodný, a proto krajský soud žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
51. O náhradě nákladů řízení rozhodl krajský soud podle § 60 odst. 1, věty první s. ř. s. Žalobce neměl v řízení úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Pokud jde o procesně úspěšného žalovaného, v jeho případě nebylo prokázáno, že by mu v souvislosti s tímto řízením nad rámec běžné úřední činnosti vznikly nezbytné náklady důvodně vynaložené v řízení před soudem. Krajský soud proto v jeho případě rozhodl tak, že se žalovanému náhrada nákladů řízení nepřiznává.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu. Kasační stížnost se podává přímo u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Ostrava 18. dubna 2024

Mgr. Jana Volková
samosoudkyně